

**UNIVERSITATEA BABEȘ - BOLYAI
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ „RELAȚII INTERNAȚIONALE ȘI STUDII DE
SECURITATE”**

**Meșteșugul românesc între anii 1848 – 1948.
Bresle. Corporații. Meserii**

Teză de Doctorat – Rezumat

Conducător Științific
Prof. Univ. Dr. Simona Nicoară

Doctorand
Alexandrina L. Criste (căs. Mircea)

Cluj-Napoca
2014

CUPRINS

Introducere *5*

Lista tabelelor *8*

Lista figurilor *10*

1. Preocupări meșteșugărești în spațiul românesc (1848 – 1918)

1.1. Meșteri și meșteșugari *20*

1.2. Lumea satului și lumea schimbătoare a urbelor: solidaritate, comuniune, muncă. Specificitatea spațiului românesc *32*

1.3. Meșteșugarii satelor românești *37*

1.4. Aspecte privind emanciparea meșteșugarului rural *58*

1.5. Tradiția breslelor în spațiul european și românesc *65*

2. Ipostaze politico-economice în Transilvania (1848 – 1918)

2.1. Politica economică și legislativă în Imperiul Habsburgic (1848 – 1918) *78*

2.2. Noi strategii economice, legislative și școlare după 1867, până la 1918 *90*

2.3. Condiția meșteșugarului român în secolul al XIX-lea *135*

2.4. ASTRA și încurajarea meșteșugurilor la românii transilvăneni *150*

3. O istorie a breslelor în spațiul transilvan. Înainte și după 1918 . . .

3.1. Ucenici, calfe, meșteri *163*

3.2. Statute, patrimoniu, sigiliu *180*

3.3. Bresle în vreme de război *201*

3.4. Meșteșugurile și prioritățile economice ale Bisericii și Statului *204*

3.5. Descompunerea breslelor sub impactul modernizării tehnice *220*

3.6. Concurențele breslelor: manufactura și fabrica *223*

4. Meșteșugurile și comerțul

4.1. Convenții și restructurări legislative. Soarta meșteșugurilor *246*

- 4.2. Meseriași și comercianți 272
- 4.3. Mica publicitate a meseriilor 282

5. Asocieri, întovărășiri, reuniuni

- 5.1. Militantismul cultural românesc și încurajarea asociaționismului 297
- 5.2. Reuniunile transilvane și realizările lor 304
- 5.3. Fizionomia vieții spirituale și a activităților recreative specifice lumii meseriașilor 323

6. Cooperăția. Impactul ei asupra meșteșugurilor

- 6.1. Cum s-a născut „cea de-a treia cale” 331
- 6.2. Ideologia cooperatismului. Principii, valori, strategii 340
- 6.3. Despre mișcarea cooperativă 346

7. Destinul meșteșugurilor în România Mare (1918 – 1940)

- 7.1. Legislația economică 382
- 7.2. Meșteșuguri vechi în haină nouă: industriile 412
- 7.3. Magazine, reclame, tentații 484
- 7.4. Meserii la modă. Noile tendințe în educația profesională 500

8. Soarta meșteșugurilor și industriilor în vremea războiului și după . . . (1940 – 1948)

- 8.1. Războiul și efectele lui bulversante în orizontul economiei: soarta atelierelor 514
- 8.2. Viața meșteșugărească și industrială sub impactul ideologiilor 529
- 8.3. Dificultăți, regrupări, înnoiri în atelierelor țării 535
- 8.4. Zorii unei noi orânduiri economice 549

Concluzii 563

Anexe (situații statistice, legislație) 573

Bibliografie 637

Cuvinte-cheie: meserii, meșteșuguri, comerț, breaslă, corporație industrială, modernizare tehnică, cooperatie, legislație, educație profesională, asociații și reuniuni, loisir, Transilvania, secolele XIX – XX.

Teza de doctorat „*Meșteșugul românesc între anii 1848 – 1948. Bresle. Corporații. Meserii*” prezintă o retrospectivă a evoluției meșteșugurilor și industriei mici din satele și orașele Transilvaniei într-un cadru larg macroeconomic și în intervalul temporal cuprins între anii 1848 și 1948. Cercetarea a analizat complexitatea lumii economice în care mica meserie și meșteșugul au fost antrenate în contextul creat de realitățile și tendințele economice ale epocilor și sub impactul revoluției industriale.

Analiza concepută pe fundamentul pluridisciplinarității abordează într-un mod integrator determinările și legăturile dintre economie, statistică, sociologie, etnografie, politică, educație, viață culturală, socială și loisir, ideologii și doctrine politico-economice fiind o reconstituire a trecutului unei categorii sociale în plin proces de dezvoltare istorică. Pentru realizarea construcției științifice s-au folosit metode de cercetare descriptive, comparative și argumentative cu interes deosebit pentru cercetarea situației meseriilor din Transilvania ca parte integrantă în corpul politic specific diferitelor momente istorice, direcția de analiză impunându-se pe criteriul istoric cronologic-logic, fără a omite abordarea adecvată a problemelor cercetate pe de o parte și în context specific datorită complexității influențelor mediului exterior asupra lumii meseriilor.

Materialul documentar la dispoziție ne-a permis sistematizarea cercetării și o analiză științifică, sursele istorice primare, publicistica proprie epocii și completarea acestor informații cu surse bibliografice suplimentare, volume și studii științifice/critice cu precădere publicate în epocă dar și editate recent ne-a oferit oportunitatea și satisfacția reconstituirii în mod obiectiv a imaginii unei lumi economice marcată de influențe politico-legislative, sociale, direcții de evoluție, metamorfoze cauzate de împrejurările istorice, de ansamblul de fenomene specifice spațiului geografic și temporal sub raportul cauză-efect al acestora,

totodată o abordare echidistantă a informațiilor istorice cu respectarea valorilor tuturor elementelor ce au determinat transformări (orientări politice, forțe, tendințe, influențe ideologice, legislație, raporturi economice între categorii și medii sociale, personalități etc.) ori care s-au autodeterminat într-un context de dezvoltare procesual. Bunurile culturale din patrimoniul unor muzee ne-au permis completarea acestor informații în mod substanțial lămurind o seamă de probleme importante în legătură cu meșteșugurile din Transilvania, orășenești sau sătești.

Istoriografia secolelor XIX – XX și cea postdecembristă au dovedit aplecare spre acest domeniu al economiei naționale, studii generale și foarte documentate oferind Victor Axenciuc, Gheorghe Popescu, Samuil Goldenberg, George N. Leon, I.N. Angelescu, Veress Endre, Ștefan Pascu, dar și alți autori care s-au oprit asupra unor monografii și studii de caz, bogate fiind și mai vechile contribuții semnate de Ioan Slavici, Virgil N. Madgearu, Vasile C. Osvadă, Nicolae Ghiulea ș.a.m.d. Dat fiind că cele mai multe studii s-au oprit asupra aspectelor legate de muncă în spațiul românesc extracarpatic, iar referitor la Transilvania au apărut izolat unele lucrări cu caracter monografic ne-a determinat să acordăm atenție și preocupărilor legate de meserii în acest spațiu geografic fie că ele erau practicate în subsidiar ori ca profesii de bază, completând acest clișeu al tematicii meseriilor plecând de la specificitățile condiționate de contextul politico-economic și ținând seama de influențele ideologice și culturale ce au pătruns dinspre occident până pe arcul carpatic. Dat fiind faptul că istoria economică reprezintă o secvență insuficient dezbătută de istoriografia contemporană românească în contextul încercărilor de abordare la un nivel sintetic a informațiilor cu caracter istorico – economic, și în particular cele referitoare la istoria meseriilor cu formele specifice de organizare: industrie casnică, meșteșuguri, bresle, corporații industriale, manufacturi, fabrici, ne-a motivat alegerea acestei teme de cercetare care se vrea pe de o parte o cunoaștere a istoriei românilor și sub acest aspect, pe de altă parte și posibilitatea integrării acesteia în istoria Europei.

Teza de doctorat, structurată pe 8 capitole, a reușit să pună la un loc informații disparate, să scoată în lumină realități istorice, frământări și deziderate, realizări și așteptări, natura lor internă, ascunsă, mai puțin perceptibilă, pătrunzând limitele exterioare ale faptelor și fenomenelor pentru a înțelege esența și manifestările lor determinate de factori precum

momentul istoric, poziția geografică, mediul de locuire, influențe externe și interne mai vechi sau mai noi, doctrine economice și social-politice, aspecte de ordin moral-religios, toate aceste elemente în interdependență și formând un întreg organizat creând imaginea unui tot unitar.

În capitolul întâi intitulat „Preocupări meșteșugărești în spațiul românesc (1848 – 1918)” au fost prezentate prin comparatism cu alte comunități profesionale din vestul Europei situația meșteșugurilor și formelor de organizare ale acestora, diversitatea îndeletnicirilor practicate de lumea rurală și urbană, intimitatea relațiilor de muncă și caracterului lor de solidaritate și comuniune. În problema emancipării țăranului meșteșugar acesta depășește stadiul practicării unei economii naturale pășind spre economia de schimb ceea ce i-a determinat chiar decizia de părăsire a satului natal în favoarea integrării în lumea economică urbană.

Al doilea capitol al lucrării intitulat „Ipostaze politico-economice în Transilvania (1848 – 1918)” a adus în discuție reglementările de ordin legislativ specifice coordonării acțiunilor pe teren industrial, în special acele norme juridice aplicabile micii producții, și noile strategii economice și școlare de după instaurarea dualismului austro-ungar. Un spațiu însemnat s-a acordat analizei organizării micii producții în Transilvania, anume breslei și corporației meșteșugărești ca forme de asociere cu funcții sociale și economice. Rezultatele studiului referitor la categoria de meseriași români în secolul al XIX-lea au dezvăluit stadiul acestora de dezvoltare, formele de susținere ale emancipării economice a românilor transilvăneni, pătrunzând în intimitatea acestora pentru reflectarea fizionomiei vieții spirituale și activităților recreative organizate în acest scop.

Capitolul al treilea „O istorie a breslelor în spațiul transilvan. Înainte și după 1918 . . .” a analizat breasla ca formă incipientă și stabilă de organizare socio-economică a meseriilor urbane introdusă în Transilvania prin intermediul sașilor exponenți ai influenței occidentale. În timp, prin practicile lor, breslele au renunțat la ideea democratică pe care s-au fundat și au fost nu o dată acuzate de intenții monopoliste și hegemonice căci gestionau producția locală, stabileau standardul de calitate al produselor, numărul calfelor și ucenicilor, timpul de lucru etc., împărțind multă vreme roluri politice, militare, sociale nu doar economice importante în viața urbei. Breasla a fost un model de organizare tipic economiei medievale ce s-a păstrat în Transilvania până la finele secolului al XIX-lea. Concurența meșterilor satelor, avântul

tehnicii, apariția unor noi forme de organizare a muncii (manufactura, fabrica), adoptarea de noi concepții economice și politice de către statele cu un grad de dezvoltare ridicat, noile ideologii de sorginte socialistă au creat tot atâtea frământări interne și într-un final decăderea și dispariția pe cale legislativă a organizațiilor breslașe (1872, Transilvania) în același timp cu transformarea lor în corporații și asociații industriale. Concurențele atelierului breslaș au devenit manufacturile și fabricile în stadiul istoric de dezvoltare al industriei capitaliste, mașinismul determinând utilizarea unui sistem tehnic ce venea să înlocuiască munca exclusiv manuală de până atunci.

În capitolul al patrulea intitulat „Meșteșugurile și comerțul” s-a prezentat soarta meșteșugurilor după restructurările legislative și convențiile comerciale, analizate fiind în special urmările Convenției comerciale de liber schimb dintre Austro-Ungaria și România semnată pe zece ani, la 1875. Meșteșugurile din Transilvania au mai avut de întâmpinat situații noi în ultimele decenii ale secolului al XIX-lea și la începutul secolului următor în contextul noilor relații internaționale odată cu pătrunderea mărfurilor Imperiului Austro-Ungar pe piața mondială. În tot acest timp, destinderea politică și libertatea muncii au permis orientarea înspre ocupații de tip industrial și a categoriei etnice românești care avea acum misiunea de a se afirma pe acest tărâm și de a se alătura clasei de mijloc, evoluția sa fiind coordonată și supravegheată atât de autoritățile statului cât și de elitele românilor care constată minime progrese, dar nu inexistente, în condițiile în care efectele negative ale războiului vama cu România produceau atât falimente ale unor mici fabrici cât și decăderea unor vechi meserii. Concurența diverșilor agenți economici, de altfel trăsătură caracteristică economiei capitaliste, ridicarea gradului de alfabetizare a populației, crearea unei categorii elitare, difuzarea pe o scară mai largă a informațiilor și culturii, oferta diversificată de bunuri de larg consum, structurarea categoriilor sociale cu gusturi și pretenții „la modă” au fost deservite de presă și de lărgirea ariei ei de difuzare, astfel meseriași și comercianți apelează la publicații cotidiene pentru a suscita interesul public asupra mărfurilor și serviciilor oferite făcându-și reclamă, de altfel și aceasta o activitate de natură economică, comercială.

Capitolul cinci „Asocieri, întovărășiri, reuniuni” a sesizat progresele înregistrate de românii din generația pașoptistă și de cele asupra cărora aceasta a avut o înrâurire directă, factorul social, sentimentul comunitar și de întovărășire încheșând elementul etnic românesc. Rețeaua de societăți cultural-naționale a avut marele merit de a fi luptat pentru emancipare

economică și culturală, dar interesant de asemenea este modul cum lumea românească a înțeles mesajul transmis și s-a pliat pe aceste deziderate bazate pe solidaritate și spirit de înțelegere reciprocă, de altfel specifice comunităților mai puțin avantajate politic, juridic, economic, social și așa mai departe. A fost surprinsă de asemenea fizionomia vieții spirituale și a activităților recreative specifice lumii meseriașilor.

În capitolul al șaselea „Cooperăția. Impactul ei asupra meșteșugurilor” s-au schițat noile practici și tendințe ale secolului al XIX-lea atât sub aspectul formelor de organizare colectivă a muncii cât și conform intereselor de natură socio-economică a categoriilor de lucrători odată cu creșterea numărului acestora, făcându-și apariția manifestări reformatoare în interiorul sistemului capitalist sau reacții de opoziție la adresa acestuia. Capitalismul a crescut diviziunea muncii și a concentrat-o într-un singur spațiu de lucru (fabrica) lăsând liberă calea spre capitalul comercial, mișcarea cooperativă urmărind suprimarea intermediarului comerciant, a bancherului/cămătarului și patronului, scopul acestor societăți fiind acela de a procura ieftin necesarul de trai prin înființarea de reuniuni de avans și credit, reuniuni care procurau materii prime, reuniuni pentru magazine, societăți de producție comune, reuniuni de consum, reuniuni de locuință, societăți de asigurare mutuală, în timp ce mișcarea socialistă se deosebea de societatea cooperativă prin aceea că în cooperăție lucrătorul cerea numai de la el însuși iar în societatea socialistă se afirma că el cerea totul numai și numai de la stat. Legat de mișcarea cooperativă din secolul al XIX-lea am vorbit și despre socialism întrucât venea în legătură sau în conflict cu aceasta.

Capitolul șapte „Destinul meșteșugurilor în România Mare (1918 – 1940)” a vizat evoluția economică a României interbelice fiind prezentate preocupările ce au urmat unirii politice în materie de integrare și unificare economică a provinciilor alipite. Urmărindu-se interesele industrializării accentul a fost pus pe dezvoltarea industriei mari și mijlocii, industria mică și meseriile deși caută să mărească productivitatea prin dotare tehnică, să țină pasul și să nu piardă în fața concurenței cu industria mare apelând atât la sprijinul consumatorilor cât și pentru menținerea în mediul concurențial la publicațiile periodice sau alte forme de publicitate au rămas la periferia interesului Statului cu oarecare excepții ce țin de adoptarea unor normative internaționale privitoare la dreptul muncii sau prin sprijinul financiar (atât cât a fost el) oferit de Societatea Națională de Credit Industrial sau alte instituții specializate pe credit industrial. În contextul importanței majore acordate industriei,

practicării ei la un standard ridicat, în vederea înlocuirii specialiștilor străini și protejării lucrătorilor autohtoni viziunea asupra exercitării meseriilor s-a schimbat, Statul impunând un anumit grad de specializare a lucrătorilor și asumându-și pregătirea acestora în școli profesionale de diferite grade, oferind și spații de cazare și recreere.

Cercetarea se încheie cu capitolul 8 „Soarta meșteșugurilor și industriilor în vremea războiului și după . . . (1940 – 1948)” analizându-se anii războiului și a doua jumătate a deceniului cinci ce au stat sub semnul unor schimbări legislative, consecințe a efortului de război și refacerii economice de după aceea. Noile orientări și practici economice după martie 1945, interesul noului regim politic cu privire la direcțiile viitoare de dezvoltare economică și prioritățile enunțate, principalele măsuri luate au vizat categorii sociale majore în România. În materie legislativă s-au remarcat momente de importante schimbări prin reforma agrară, etatizarea Băncii Naționale, reforma monetară, naționalizarea principalelor mijloace de producție care au adus și deservicii marilor proprietari funciari ori din industrie, urmărindu-se asiduu câștigarea adevizunii electorale a maselor și suportul lor pentru preluarea și apoi consolidarea puterii partidului unic.

Așadar, interdependența dintre economic și politic are ca liant factorul productiv, bunăstarea creată prin muncă și producție materială. Urmărind firul ideilor principale ajungem la concluzia, cunoscută de altfel, că evoluția „în spirală” sau repetabilitatea evenimentelor istorice la niveluri diferite este perfect valabilă.

Pentru realizarea acestui clișeu istoric am urmărit scoaterea în evidență a unor fenomene bazate pe raportul cauză-efect, trăiri ascunse surprinse dincolo de caracterul lor factic, frământări și preocupări, deziderate enunțate sau subînțelese, altfel spus pătrunderea în intimitatea unei lumi cu preocupări legate de muncă depășind nivelul de abordare pur statistic.

BIBLIOGRAFIE

– Listă selectivă –

A. Sinteze istorice, monografii, enciclopedii, literatură

ANGELESCU, I. N., *Evoluția economică a Țărilor Românești*, vol. I: *Economia Familială și Agrară. Economia Orășenească*, Tipografia Profesională Dimitrie C. Ionescu, București, 1916;

ASHLEY, William James, *L'évolution économique de l'Angleterre: esquisse historique (Evoluția economică a Angliei: schiță istorică)*, traduction française avec des notes complémentaires par Henri Sée, Libraire – Éditeur Marcel Giard, Paris, 1925;

AXENCIUC, Victor (coord.), *Legiferarea și instituționalizarea economiei moderne în România (1856 – 1914)*, coediție, București, 2005;

AXENCIUC, Victor, *Avuția națională a României. Cercetări istorice comparate. 1860 – 1939*, coediție, Tiparul: SC „Lumina Tipografică” SRL București, 2000;

AXENCIUC, Victor, *Evoluția economică a României, cercetări statistico-istorice 1859 – 1947*, vol. I: *Industria*, Editura Academiei Române, București, 1992;

AXENCIUC, Victor, *Formarea sistemului industrial modern în România. Etapa 1859 – 1914. Demerajul industrializării*, Editura Academiei Române, București, 2008;

AXENCIUC, Victor, *Introducere în istoria economică a României: Epoca Modernă și Contemporană*, Partea I. *Epoca modernă*, Editura Fundației „România de Măine”, București, 1999;

- AXENCIUC, Victor, *La formation et le développement du marché intérieur moderne en Roumanie. Etude et séries statistiques à long terme (1860 – 1947)*, (*Formarea și dezvoltarea pieței interne moderne în România. Studii și serii de date pe termen lung: 1860 – 1947*), réédité, Academie Roumaine, Institut National de Recherches Economiques, 2008;
- BERINDEI, Dan, *Istoria românilor*, volumul VII, tomul I: *Constituirea României moderne (1821 - 1878)*, Editura Enciclopedică, București, 2003;
- BOILEAU, Étienne, *Les métiers et corporations de la ville de Paris : XIIIe siècle. Le livre des métiers d'Étienne Boileau (Meseriile și corporațiile din Paris: secolul al XIII-lea. Cartea meseriilor a lui Étienne Boileau)* publicată de René de Lespinasse și François Bonnardot, Imprimerie Nationale, Paris, 1879;
- BOISSONNADE, Prosper, *Le travail dans l'Europe chrétienne au moyen Âge (Ve – XVe siècle)*, (*Munca în Europa creștină în Evul Mediu, secolele V – XV*), Editura: Slatkine Reprints, Geneva, 1974;
- CERNOVODEANU, Paul; EDROIU, Nicolae, *Istoria românilor*, vol. VI: *Românii între Europa clasică și Europa luminilor*, Editura Enciclopedică, București, 2002;
- CHÉLARD, Raoul, *L'Autriche – Hongrie*, vol. II: *La Hongrie millénaire (Autro – Ungaria, vol. II: Ungaria milenară)*, Editura: Leon Chailley, Paris, 1896;
- COQUELIN, Charles; GUILLAUMIN, Gilbert – Urbain, *Dictionnaire de l'économie politique: contenant l'exposition des principes de la science (Dicționar de economie politică: conținând expunerea principiilor științei)*, tomul 1: A – I, Imprimerie de Gustave Gratiot, Paris, Éditeur: Guillaumin, Librairie de Guillaumin et Cie, Paris, 1852;
- DECRAIS, Albert; DELABARRE, H.-L.-E., *Les conditions du travail en Autriche-Hongrie (Condițiile de muncă în Austro-Ungaria)*, Editura: Berger-Levrault et Cie, Paris/Nancy, 1890;
- DIDEROT, Denis.; D'ALEMBERT, Jean Le Rond., *Encyclopédie ou Dictionnaire raisonné des sciences, des arts et des métiers (Enciclopedie sau Dicționar de științe, arte și meserii)*, tomul 10: M – Myva, ediția întâi, Paris, 1765;

- DIDEROT, Denis; D'ALEMBERT, Jean Le Rond., *Encyclopédie ou Dictionnaire raisonné des sciences, des arts et des métiers* (Enciclopedia sau Dicționar de științe, arte și meserii), tomul 1: A – Azymites, ediția întâi, Paris, 1751;
- DUNOYER, Charles, *De la liberté du travail ou Simple exposé des conditions dans lesquelles les forces humaines s'exercent avec le plus de puissance* (Libertatea muncii sau Simplă expunere a condițiilor în care forțele umane se exercită cu mai multă putere), Librairie de Guillaumin, Paris, 1846;
- DURKHEIM, Émile, *Socialism*, Editura: Collier Books, New York, 1962;
- FLAMMARION, Camille, *Dictionnaire encyclopédique universel contenant tous les mots de la langue française, et résumant l'ensemble des connaissances humaines à la fin du XIXe siècle* (Dicționar enciclopedic universal conținând toate cuvintele limbii franceze, și rezumând cunoștințele umaniste de la finele secolului XIX), tomul 3: Co – D, Editura: Ernest Flammarion, Paris, 1894 – 1898;
- FLAMMARION, Camille, *Dictionnaire encyclopédique universel contenant tous les mots de la langue française et résumant l'ensemble des connaissances humaine à la fin du XIXe siècle* (Dicționar enciclopedic universat conținând toate cuvintele limbii franceze și rezumând cunoștințele umaniste de la finele secolului XIX), tomul 5: G – K, Editura: Ernest Falmmarion, Paris, 1894 – 1898;
- FLAMMARION, Camille, *Dictionnaire encyclopédique universel contenant tous les mots de la langue française, et résumant l'ensemble des connaissances humaines à la fin du XIXe siècle* (Dicționar enciclopedic universal conținând toate cuvintele limbii franceze, și rezumând cunoștințele umaniste de la finele secolului XIX), tomul 6: L – N, Editura: Ernest Flammarion, Paris, 1894 – 1898;
- GOLDENBERG, Samuil, *Chujul în sec. XVI. Producția și schimbul de mărfuri*, Editura Academiei Republicii Populare Romîne, Tiparul „Întreprinderea Poligrafică nr. 3”, București, 1958;
- IONESCU, Toader, *Istoria gândirii economice din România (1900 – 1944)*, Editura Economică, București, 1996;

- IORGA, Nicolae, *Ce sînt și ce vor sașii din Ardeal: expunere din izvor competent*, Tipografia Cultura Neamului Românesc, București, 1919;
- IORGA, Nicolae, *Inscripții din bisericile României*, vol. II: *Cuprinzînd 1079 numere*, Institutul de Arte Grafice Socec & Comp., București, 1908;
- IORGA, Nicolae, *Istoria industriilor la romîni*, Editura „Cartea Românească”, București, 1927;
- IORGA, Nicolae, *Istoria presei românești: Dela primele începuturi pînă la 1916*, Atelierele Societății Anonime „Adevărul”, București, 1922;
- IORGA, Nicolae, *Istoria românilor în chipuri și icoane*, (reeditată), Editura Humanitas, București, 2012;
- IORGA, Nicolae, *Istoria românilor pentru poporul românesc*, ediția a VI-a, Editura Așezămîntului Tipografic „Datina Românească” Vălenii-de-Munte, 1926;
- IORGA, Nicolae, *Istoria Romînilor din Ardeal și Ungaria (De la mișcarea lui Horea pînă astăzi)*, Editura Casei Școalelor, București, 1915;
- IORGA, Nicolae, *Scrisori și inscripții ardelenene și maramureșene*, partea a 2-a: *Inscripții și Însemnări*, Atelierele Grafice Socec & Comp., București, 1906;
- ISAR, Nicolae, *Istoria modernă a românilor*, partea a 2-a: *1848 – 1878*, ediția a 2-a, Editura Fundației România de Măine”, București, 2005;
- LARIONESCU, Maria, *Economia socială și cooperația în România: o perspectivă socioistotică comparată*, Editura Polirom, București, 2013;
- LAROUSSE, Pierre, *Dictionnaire complet de la langue française suivi de notes scientifiques, étymologiques, historiques et littéraires, quatre dictionnaires en un seul (Dicționar complet al limbii franceze urmat de note științifice, etimologice, istorice și literare, patru dicționare într-unul singur)*, a 6-a ediție, Editura: Aug. Boyer et Cie, Libraires – Éditeurs, Paris 1874;
- LAROUSSE, Pierre, *Grand dictionnaire universel du XIXe siècle, français, historique, géographique, mythologique, bibliographique, littéraire, artistique, scientifique, etc., etc. (Mare dicționar universal al secolului al XIX-lea, francez, istoric, mitologic,*

bibliografic, literar, artistic, științific, etc., etc.), tomul 1: A, Editura: Administration du grand Dictionnaire universel, Paris, 1866;

LAROUSSE, Pierre, *Grand dictionnaire universel du XIXe siècle, français, historique, géographique, mythologique, bibliographique, littéraire, artistique, scientifique, etc., etc.* (*Mare dicționar universal al secolului al XIX-lea, francez, istoric, mitologic, bibliografic, literar, artistic, științific, etc., etc.*), tomul 5: Co – Cz, Editura: Administration du grand Dictionnaire universel, Paris, 1869;

LAROUSSE, Pierre, *Grand dictionnaire universel du XIXe siècle, français, historique, géographique, mythologique, bibliographique, littéraire, artistique, scientifique, etc., etc.* (*Mare dicționar universal al secolului al XIX-lea, francez, istoric, geografic, mitologic, bibliografic, literar, artistic, științific etc., etc.*), tomul 10: L - Memn, Editura: Administration du grand Dictionnaire universel, Paris, 1873;

LAROUSSE, Pierre, *Grand dictionnaire universel du XIXe siècle: français, historique, géographique, mythologique, bibliographique, littéraire, artistique, scientifique, etc., etc.* (*Mare dicționar universal al secolului al XIX-lea, francez, istoric, geografic, mitologic, bibliografic, literar, artistic, științific etc., etc.*), tomul 8: F – G, Administration du grand dictionnaire universel, Paris, 1872;

LAROUSSE, Pierre, *Grand dictionnaire universel du XIXe siècle: français, historique, géographique, mythologique, bibliographique, littéraire, artistique, scientifique, etc., etc.* (*Mare dicționar al secolului al XIX-lea, francez, istoric, geografic, mitologic, bibliografic, literar, artistic, științific etc., etc.*), tomul 9: H – K, Administration du grand dictionnaire universel, Paris, 1866 – 1877;

LAROUSSE, Pierre, *Nouveau dictionnaire de la langue française...; quatre dictionnaires en un seul* (*Nou dicționar al limbii franceze ... ; patru dicționare într-unul singur*), a 43-a ediție, Editura: Aug. Biyer et. Cie Libraires – Éditeurs, Paris, 1878;

LAURIAN, August Treboniu; MASSIMU, J.C., *Dictionariulu limbei romane: dupo insarcinarea data de Societatea Academica Romana*, volumul 2: I – Z, Editura: București, Noua Typographia a Laboratoriloru Romani, 1876;

- LEON, George – N., *Istoria economiei publice la români*, Editura „Cultura Națională”, București, 1924;
- MADGEARU, VIRGIL – N., *Agrarianism, capitalism, imperialism. Contribuțiuni la studiul evoluției sociale românești*, Editura „Economistul” S.A., Institutul de Arte Grafice „Bucovina”, București, 1936;
- MADGEARU, Virgil N., *Evoluția economiei românești după războiul mondial*, Editura Independența Economică, București, 1940;
- MAIOR, Petru, *Lesicon roma'nescu - la'tinescu – ungurescu – nemțescu quare de mai multi autori, in cursul'a trideci, si mai multoru ani s' au lucratu; seu, Lexicon valachico – latino – hungarico – germanicum quod a pluribus auctoribus decursu triginta et amplius annorum elaboratum est*, Typis et Sumtibus Typographiae Regiae Universitatis Hungaricae, Budaë, 1825;
- MARTIN SAINT-LÉON, Étienne, *Histoire des corporations de métiers depuis leurs origines jusqu'à leur suppression en 1791, suivie d'une étude sur l'évolution de l'idée corporative de 1791 à nos jours et sur le mouvement syndical contemporaine (Istoria breslelor de meserii de la origine până la desființarea lor în 1791, urmată de un studiu asupra evoluției ideii corporative din 1791 până în zilele noastre și asupra mișcării sindicale contemporane)*, a treia ediție revăzută, Editura Librairie Félix Alcan, Paris, 1922;
- MLADENATZ, Gromoslav, *Cooperația*, în RĂDUCANU, Ion, *Zece ani de politică socială în România: 1920 – 1930*, Institutul de Arte Grafice „Eminescu” S.A., București, [s.a.];
- MONTEIL, Aman Alexis, *Histoire de l'industrie française et des gens de métiers (Istoria industriei franceze și a meseriașilor)*, tomul 1, Imprimeria Paul Dupont et Cie, Paris, 1872;
- NICOLAE – VĂLEANU, Ivanciu; IONESCU, Toader; PINCZÉS, Iuliu, *Gîndirea economică din Transilvania (1784 – 1918)*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1981;
- PASCU, Ștefan, *Meșteșugurile din Transilvania pînă în secolul al XVI-lea*, Editura Academiei Republicii Populare Romîne, Tiparul: Întreprinderea Poligrafică Cluj, 1954;

- PLATON, Gheorghe, *Istoria românilor*, vol. VII, tomul II: *De la independență la Marea Unire (1878 – 1918)*, Editura Enciclopedică, București, 2003;
- POPESCU, Gheorghe, *Evoluția gândirii economice*, Ediția a III-a revăzută, adăugită și actualizată, Editura Academiei Române și Editura Cartimpex Cluj, Imprimeria „Ardealul” Cluj-Napoca, București, 2004;
- SCURTU, Ioan, *Istoria românilor*, volumul VIII: *România întregită (1918 – 1940)*, Editura Enciclopedică, București, 2003;
- SLAVICI, Ioan, *Mara*, Editura: Budapesta, Institutul Tipografic și de Editură „Luceafărul”, 1906;
- SLAVICI, Ioan, *Românii din Ardeal*, Biblioteca „Minervei” nr. 86, „Minerva” Institutul de Arte Grafice și Editură, București, 1910;
- STANCIU, George, *Structura economică a satului românesc. Contribuțiuni la cunoșterea economiei țărănești din România*, Tip. „Finanțe și Industrie”, București, 1938;
- TRÉMEREL, Augustave-Onésime, *Des sociétés coopératives de consommation à l'étranger et en France : historique, application, régime légal, but et avenir de la coopération (Societățile cooperative de consum în străinătate și în Franța: istoric, aplicare, regim legal, scop și viitor al cooperației)*, Editura: Paris, V. Giard et E. Brière, 1894.
- VERESS, Endre, *Az Erdélyi ipari céhek élete (Breslele meșteșugărești din Ardeal)*, Cluj-Napoca, 1929.

B. Studii, eseuri, articole

- ANGELESCU, I.N.; LEON, Gheorghe N.; SLĂVESCU, Victor; CUSIN, Alexandru (contributori), *Analele statistice și economice: Revistă lunară*, 019, nr. 6 – 8, iunie – august 1936, Institutul de arte grafice „Bucovina”, București;

- BĂILĂ, Ion, „Situția meseriașilor în Ardeal”, în *Societatea de mâine. Revistă săptămânală pentru probleme sociale și economice*, 004, nr. 29-30, 24 și 31 iulie 1927, Editura: Cluj, Institutul de Arte Grafice „Lapkiadó” S.A.;
- BINDEA, Teodor V., „Viața muncitorului din orașul Cluj. Studiu Social-Economic. – I. Privire Generală”, în *Societatea de mâine. Revista socială culturală*, 015, nr.1, trimestrul: ianuarie, februarie, martie 1938, Editura: București, Imprimeriile „Curentul” S.A.R.; BINDEA, Teodor, „Despre organizarea mișcării cooperatiste românești”, în *Societatea de mâine*, 010, nr. 3-4, martie-aprilie 1933, Editura: Cluj, Institutul de Arte Grafice „Ardealul”;
- BRÂNZESCU, Gh., „Industria față de necesitățile economiei românești”, în *Analele economice și statistice: Revistă lunară*, 024, nr. 4 – 7, aprilie – iulie 1941, Editura: București, Tipografia „Ion C. Văcărescu”;
- CEUȘIANU, Alexandru, „Din trecutul meșteșugarilor”, în BANCIU, A. (coord.), *Țara Bârsei*, 005, nr. 2, martie-aprilie 1933, Editura: Brașov, Tipografia Unirea;
- FODOR, Ladislau, „Despre problema descompunerii breslelor din Odorhei în prima jumătate a secolului al XIX-lea”, în *Studii. Revistă de istorie*, 009, nr. 1, ianuarie-februarie 1956, Editura Academiei Populare Române;
- GHIULEA, N., „Încurajarea industriei naționale”, în *Societatea de Mâine*, 003, nr. 51-52, 19 și 26 decembrie 1926, Editura: Cluj, Institut de Arte Grafice „Lapkiadó” S.A.;
- GHIULEA, N., „Cooperatie și cultură”, în *Societatea de mâine*, 009, nr. 11, noiembrie 1934, Editura: București, Tipografia Curții Regale „F. GÖBL FII” S.A.;
- GHIULEA, N., „Educația cooperatistă”, în *Societatea de mâine*, 003, nr. 10, 7 martie 1926, Editura: Cluj, Tiparul Tipografiei „Viața”;
- GHIULEA, N., „Ideologia cooperatismului”, în *Transilvania. Revistă lunară, culturală-literară. Organul Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român („Astra”)*, an 057 nr. 3, martie 1926, Redacția și Administrația: „Asociațiunea”, Sibiu;
- GHIULEA, N., „Săptămâna economică-financiară. Guvernul contra producției și exportului”, în *Societatea de Mâine. Revistă săptămânală pentru probleme sociale și economice*

- cuprinzând buletinul secției social-economice a „ASTREI”, 002, nr. 50, 13 decembrie 1925, Editura: Cluj, Institut de Arte Grafice,, Ardealul” A.S.;
- GHIULEA, N., „Industria și agricultura”, în *Societatea de Mâine. Revistă săptămânală pentru probleme sociale și economice cuprinzând buletinul secției social-economice a „ASTREI”*, 002, nr. 51-52, 20 și 27 decembrie 1925, Editura: Cluj;
- GHIULEA, N., „Principiul cooperatist”, în *Societatea de mâine. Revistă săptămânală pentru probleme sociale și economice*, 004, nr. 39-40, 2 și 9 octombrie 1927, Editura: Cluj, Institutul de Alte Grafice „Lapkiadó” s. a.;
- GHIULEA, N., „Problema clasei de mijloc”, în *Societatea de mâine. Revistă săptămânală pentru probleme sociale și economice*, 004, nr. 51-52, 25 decembrie 1927 și 1 ianuarie 1928 și 005, nr. 2, 1 februarie 1928, Institut de Editură și Arte Grafice S.A. Cluj;
- GHIULEA, N., „Problema clasei de mijloc. Idei dintr-o Conferință la cercul Industriașilor și Comercianților români din Cluj”, în *Societatea de mâine. Revistă bilunară pentru probleme sociale și economice*, 005, nr. 1, 15 ianuarie 1928, Institut de Editură și Arte Grafice S.A. Cluj;
- GHIULEA, N., „Săptămâna economică (Chestiunea ucenicilor)”, în *Societatea de mâine. Revistă săptămânală pentru probleme sociale și economice*, 002, nr. 9, 1 martie 1925, Editura: Cluj, Institut de Arte Grafice „Lapkiadó” S.A.;
- GHIULEA, N., „Săptămâna economică-financiară. Comerțul și repausul duminical”, în *Societatea de Mâine. Revistă săptămânală pentru probleme sociale și economice cuprinzând buletinul secției social-economice a „ASTREI”*, 002, nr. 45, 8 noiembrie 1925, Editura: Cluj, Institut de Arte Grafice,, Ardealul” S.A.;
- GHIULEA, N., „Săptămâna economică-financiară: Învățământul ucenicilor”, în *Societatea de mâine. Revistă săptămânală pentru probleme sociale și economice cuprinzând buletinul secției social-economice a „ASTREI”*, 002, nr. 48-49, 29 noiembrie și 6 decembrie 1925, Editura: Cluj, Institut de Arte Grafice „Ardealul” S.A.;
- GHIULEA, N., „Săptămâna economică-financiară”, în *Societatea de mâine. Revistă săptămânală pentru probleme sociale și economice*, 003, nr. 6, 7 februarie 1926, Editura: Cluj, Tiparul Tipografiei „Viața”;

- GHIULEA, Nicolae, „Problema clasei de mijloc”, în *Societatea de mâine*, 005, nr. 3, 15 februarie 1928, Editura: Cluj, Institut de Editură și Arte Grafice S.A.;
- GOGA, Octavian, „Mijloacele de propagandă literară și cultrală ale Asociațiunii și desvoltarea lor”, în *Transilvania. Revista Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român*, nr. 4 jubiliar, iulie – august 1911, Tiparul tipografiei arhidiecezane în Sibiiu;
- GÖLLNER, C., „Consecințele Convenției vamale dintre Austro-Ungaria și România asupra vieții economice a Transilvaniei (1875 – 1891)”, în *Studii. Revistă de istorie*, tomul XXI, nr. 2, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1968;
- GÖLLNER, C., „Contribuție la istoricul luptei calfelor din Transilvania împotriva regimului reacționar al breslelor în timpul absolutismului austriac (1849 – 1860)”, în *Studii. Revistă de istorie*, 011, nr. 4, Editura Academiei Republicii Populare Romîne, București, 1958;
- IMREH, Ștefan, „Proveniența și numărul muncitorilor din întreprinderile manufacturiere din Transilvania în prima jumătate a secolului al XIX-lea”, în *Studii și referate privind istoria Romîniei*, partea a II-a, Editura Academiei Republicii Populare Romîne, 1954;
- MOGA, I., „Politica economică austriacă și comerțul Transilvaniei în veacul XVIII”, în *Anuarul Institutului de Istorie Națională*, volumul VII (1936 – 1938), Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, București, 1939;
- OSVADĂ, Vasile C., „Anul 1898 (O revistă economică)”, în *Revista Economică. Organ pentru societăți financiare și comerciale*, 001, nr. 2, 10 februarie 1899, Editura: Sibiiu, Tipariul Tipografiei archidiecezane;
- OSVADĂ, Vasile C., „Capitalul țării noastre”, în *Societatea de Mâine. Revistă săptămânală pentru probleme sociale și economice*, 001, nr. 3, 27 aprilie 1924, Editura: Cluj, Tipografia „Viața”;
- OSVADĂ, Vasile C., „Convenția comercială cu România”, în *Tribuna*, 014, nr. 152, 2 august n. (20 iulie v.) 1910 și 014, nr. 198, 17/30 septembrie 1910, Editura: Arad, „Tribună” Institut tipografic, Nichin și Cons.;

- OSVADĂ, Vasile C., „PROBLEME ECONOMICE: Criza. – Săptămâna economică”, în *Societatea de Mâine. Revistă săptămânală pentru probleme sociale și economice*, 001, nr. 28, 26 octombrie 1924, Editura: Cluj, Institut de Arte Grafice „Lapkiadó” S.A.;
- OSVADĂ, Vasile C., „Darea de câștig clasa III”, în *Bunul Econom. Organul „Reuniunii economice în Orăștie”*, 001, nr. 9, 26 februarie/10 martie 1900, Editura: Orăștie, „Minerva” institut tipografic, societate pe acții;
- OSVADĂ, Vasile C., „Darea de câștig clasa IV”, în *Bunul Econom. Organul „Reuniunii economice în Orăștie”*, 001, nr. 10, 4/17 martie 1900, Editura: Orăștie, „Minerva” institut tipografic, societate pe acții;
- OSVADĂ, Vasile C., „Darea de câștig”, în *Bunul Econom. Organul „Reuniunii economice în Orăștie”*, 001, nr. 6, 5/17 februarie 1900, Editura: Orăștie, „Minerva” institut tipografic, societate pe acții;
- OSVADĂ, Vasile C., „Darea”, în *Bunul Econom. Organul „Reuniunii economice în Orăștie”*, 001, nr. 1, 25 decembrie 1899/6 ianuarie 1900 și 001, nr. 3, 15/27 ianuarie 1900, Editura: Orăștie, „Minerva” institut tipografic, societate pe acții.
- OSVADĂ, Vasile C., „Magazine de bucate”, în *Bunul Econom. Organul „Reuniunii economice în Orăștie”*, 001, nr. 11, 11/24 martie 1900; 001, nr. 13, 25 martie/7 aprilie 1900; 001, nr. 17, 22 aprilie/5 mai 1900; 001, nr. 19, 6/19 mai 1900; 001, nr. 21, 20 mai/2 iunie 1900; 001, nr. 23, 3/16 iunie 1900; 001, nr. 24, 10/23 iunie 1900; 001, nr. 25, 17/30 iunie 1900, Editura: Orăștie, „Minerva” institut tipografic și societate pe acții;
- OSVADĂ, Vasile C., „Mișcarea cooperativă”, în *Transilvania. Revista Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român*, 043, nr. 1-2, ianuarie-aprilie 1912, Editura Asociațiunii, Sibiu;
- OSVADĂ, Vasile C., „Politica economică ardeleană”, în *Societatea de Mâine. Revistă săptămânală pentru probleme sociale și economice*, 001, nr. 21, 7 septembrie 1924, Editura: Cluj, Institut de Arte Grafice „Lapkiadó” S.A.;

OSVADĂ, Vasile C., „Săptămâna economică-financiară”, în *Societatea de Mâine. Revistă săptămânală pentru probleme sociale și economice*, 001, nr. 24, 28 septembrie 1924 și nr. 32, 23 noiembrie 1924, Editura: Cluj, Institut de Arte Grafice „Lapkiadó” S.A.;

OSVADĂ, Vasile C., „Sindicate și cooperare”, în *Societatea de Mâine. Revistă săptămânală pentru probleme sociale și economice*, 001, nr. 4, 4 mai 1924, Editura: Cluj, Tipografia „Viața”;

PORUȚIU, Petre, „La Transylvanie et les conséquences économiques de l’acte de Vienne du 30 Août 1940” („Transilvania și consecințele economice ale Dictatului de la Viena din 30 august 1940”) în *Revue de Transylvanie*, 009, nr. 3-4, tom. VII-IX, 1941-1943, Editură: Sibiu [s.n.] (Bucarest: M.O., Imprimerie Nationale), 1944.

C. Legislație

*** *Constituțiunea României*, în *Monitorul Oficial al Regatului României*, nr. 282, 29 martie 1923, Editura: București, Imprimeria Statului;

*** *Constituția României*, în *Monitorul Oficial al Regatului României*, partea I, 106, nr. 48, 27 februarie 1938, Editura: București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Centrală;

*** *Constituția Republicii Populare Române*, în *Monitorul Oficial al Republicii Populare Române*, partea I, 116, nr. 87 bis, 13 aprilie 1948, Editura: București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Centrală,

*** *Decizia Ministerului Finanțelor privind coeficienții de rentabilitate fiscali care se vor aplica asupra cifrei de afaceri, în cursul anului 1949*, în *Monitorul Oficial al Republicii Populare Române*, partea I, 117, nr. 25, 31 ianuarie 1949, Editura: București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Centrală,

*** *Decizia nr. 634 privind obligarea întreprinderilor industriale de a cere revizuirea și aprobarea prețurilor*, în *Monitorul Oficial al Regatului României*, partea I, 113, nr.

27, 3 februarie 1945, Editura: București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului.
Imprimeria Centrală;

*** *Decizia Consiliului de Miniștri nr. 1.439 privind înființarea Consiliului Superior al Economiei Naționale*, în *Monitorul Oficial al Regatului României*, partea I, 113, nr. 271, 26 noiembrie 1945, Editura: București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului.
Imprimeria Centrală;

*** *Decret-Lege pentru scutirea de impozite a comercianților și industriașilor din teritoriile evacuate*, în *Revista Economică. Organ financiar-economic*, 042, nr. 42, 19 octombrie 1940, Editura: Sibiu, Tip. Instit. de Arte Grafice „Dacia Traiană” s.a.;

*** *Decretul nr. 133 privind organizarea cooperăției*, în *Buletinul Oficial al Republicii Populare Române*, nr. 15 bis, 2 aprilie 1949, Editura: București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Centrală;

*** *Decretul nr. 175 pentru reforma învățământului* în *Monitorul Oficial al Republicii Populare Române*, partea I, 116, nr. 177, 3 august 1948, Editura: București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Centrală;

*** *Decret-lege nr. 335 privitor la militarizarea instituțiilor și întreprinderilor de Stat și particulare*, în *Monitorul Oficial al Regatului României*, partea I, 109, nr. 41, 18 februarie 1941, Editura: București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului.
Imprimeria Centrală;

*** *Decret-lege nr. 1403 pentru organizarea muncii naționale*, în *Monitorul Oficial al Regatului României*, partea I, 109, nr. 113, 15 mai 1941, Editura: București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Centrală;

*** *Decretul nr. 176 pentru trecerea în proprietatea Statului a bunurilor bisericilor, congregațiilor, comunităților sau particularilor, ce au servit pentru funcționarea instituțiilor de învățământ în general, tehnic sau profesional*, în *Monitorul Oficial al Republicii Populare Române*, partea I, 116, nr. 177, 3 august 1948, Editura: București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Centrală;

*** *Legea nr. 3499 pentru recunoașterea și funcționarea breslelor de lucrători, funcționari particulari și meseriași*, în *Monitorul Oficial al Regatului României*, partea I, nr. 237,

12 octombrie 1938, Editura: București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului.
Imprimeria Centrală;

- *** *Legea nr. 94 pentru abrogarea și modificarea unor articole din legea nr. 48 din 20 ianuarie 1942 pentru organizarea Creditului Național Industrial, în Monitorul Oficial al Regatului României, partea I, 113, nr. 34, 12 februarie 1945, Editura: București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Centrală;*
- *** *Legea nr. 114 pentru organizarea Ministerului Industriei și Comerțului, în Monitorul Oficial al Regatului României, partea I, 115, nr. 89, 19 aprilie 1947, Editura: București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Centrală;*
- *** *Legea nr. 287 pentru reforma monetară, în Monitorul Oficial al Regatului României, partea I, 115, nr. 187, 16 august 1947, Editura: București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Centrală;*
- *** *Legea nr. 302 pentru declararea stocurilor de produse și mărfuri, în Monitorul Oficial al Regatului României, partea I, 115, nr. 196, 27 august 1947, Editura: București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Centrală;*
- *** *Legea nr. 188 pentru prelungirea legii pentru încurajarea industriei naționale promulgată prin I.D.R. nr. 711 din 13 februarie 1912, în Monitorul Oficial al Regatului României, partea I, 115, nr. 129, 10 iunie 1947, Editura: București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Centrală;*
- *** *Legea nr. 189 pentru înființarea și funcționarea Oficiilor Industriale, în Monitorul Oficial al Regatului României, partea I, 115, nr. 129, 10 iunie 1947, Editura: București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Centrală;*
- *** *Legea nr. 119 pentru naționalizarea întreprinderilor industriale, bancare, de asigurări miniere și de transporturi, în Monitorul Oficial al Republicii Populare Române, partea I, 116, nr. 133 bis, 11 iunie 1948, Editura: București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Centrală;*
- *** *Legea nr. 120 privind declararea ca abrogate a unor acte normative și Decretul nr. 273 pentru promulgarea Legii nr. 120, în Monitorul Oficial al României, partea I, 012, nr.*

324, 12 iulie 2000, Editor: Parlamentul României – Camera Deputaților, Tiparul: Regia Autonomă „Monitorul Oficial”, București;

- *** *Legea nr. 13 cu privire la exercitarea meseriilor de către meșteșugari în ateliere proprii, în Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România, nr. 64, 15 mai 1968, Editura: București;*
- *** *Legea nr. 349. Decret-lege pentru reglementarea prețurilor și circulației mărfurilor, în Monitorul Oficial al Regatului României, partea I, 113, nr. 101, 3 mai 1945, Editura: București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Centrală;*
- *** *Legea nr. 350. Decret-lege pentru aducerea în circulație a mărfurilor, în Monitorul Oficial al Regatului României, partea I, 113, nr. 101, 3 mai 1945, Editura: București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Centrală;*
- *** *Legea nr. 351. Decret-lege pentru reprimarea speculei și a sabotajului economic, în Monitorul Oficial al Regatului României, partea I, 113, nr. 101, 3 mai 1945, Editura: București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Centrală;*
- *** *Legea nr. 352. Decret-lege pentru înființarea organelor de control cetățenesc, în Monitorul Oficial al Regatului României, partea I, 113, nr. 101, 3 mai 1945, Editura: București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Centrală;*
- *** *Legea nr. 864. Decret-lege asupra regimului muncii în timp de război, în Monitorul Oficial al Regatului României, partea I, 109, nr. 233, 2 octombrie 1941, Editura: București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Centrală;*
- *** *Legea pentru înființarea Serviciului Social, în Foaia Diecezană. Organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului, 054, nr. 26, 25 iunie 1939, Tiparul și editura Tipografiei Diecezane Caransebeș;*
- *** *Legea nr. 349. Decret-lege pentru reglementarea prețurilor și circulației mărfurilor în Monitorul Oficial al Regatului României, partea I, 113, nr. 101, 3 mai 1945, Editura: București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Centrală;*
- *** *Legea nr. 52. Decret-lege asupra sindicatelor profesionale, în Monitorul Oficial al Regatului României, partea I, 113, nr. 17, 21 ianuarie 1945, Editura: București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Centrală;*

*** *Legea nr. 596 privitoare la contractul de edițiune și la dreptul de autor în materie literară, în Monitorul Oficial al Regatului României, partea I, 114, nr. 169, 24 iulie 1946, Editura: București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Centrală;*

*** *Legea nr. 711 pentru reorganizarea jurisdicției muncii, în Monitorul Oficial al Regatului României, partea I, 114, nr. 206, 6 septembrie 1946, Editura: București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Centrală.*